

- Araştırma Makalesi -

MENFİ TESPİT DAVALARININ ARABULUCULUĞA KONU OLABİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER*

(EVALUATIONS ON NEGATIVE DECLARATORY ACTIONS THAT CAN BE THE SUBJECT OF MEDIATION)

Doç. Dr./Assoc. Prof. Dr. Levent BÖRÜ**
Arş. Gör./Res. Asst. Emine BİLGİÇ EROĞLU***

ÖZ

Türk hukukunda ihtiyari yöntem olan arabuluculuk, çeşitli kanunlarda bazı davalar bakımından dava şartı kabul edilmiştir. Çalışmada menfi tespit davasının hukuki niteliği incelenmiş, sonrasında menfi tespit davasının İş Mahkemeleri Kanunu m.3, Türk Ticaret Kanunu m.5/A, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.73/A hükümleri uyarınca dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığı değerlendirilmiştir. Son olarak menfi tespit davasının ihtiyari arabuluculuğa konu olabilmesi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dava Şartı Arabuluculuk, Menfi Tespit Davası, İhtiyari Arabuluculuk

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 11.02.2022 tarihinde Yayınevimize ulaşmış olup, 19.02.2022 tarihinde birinci hakem; 23.03.2022 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** Hacettepe Üni. Hukuk Fak. (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkan, leventboru@hacettepe.edu.tr. ORCID: 0000-0003-3043-3467

*** Hacettepe Üni. Hukuk Fak. (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı, emine.bilgic@hacettepe.edu.tr. ORCID: 0000-0001-6098-4919

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmişlerdir.

Katkı Payı Oranı: Levent Börü %60, Emine Bilgiç Eroğlu %40'tır.

Bu makaleye atıf için; BÖRÜ, Levent, BİLGİÇ EROĞLU, Emine, "Menfi Tespit Davalarının Arabuluculuğa Konu Olabilmesi Üzerine Değerlendirmeler", Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 51, 2022, s. 69-92.

ABSTRACT

Mediation, which is an optional method in Turkish law, has been accepted as a cause of action for some cases in various laws. In the study, firstly, the legal characteristics of the negative declaratory action were examined whether it can be the subject of mediation as the cause of action within the scope of the provisions of Article 3 of the Code of Labour Courts, Article 5/A of the Turkish Commercial Code and Article 73/A of the Code on the Protection of the Consumer. Finally, it was discussed whether the negative declaratory action can be the subject of optional mediation.

Keywords: *Mediation as Cause of Action, The Negative Declaratory Action, Optional Mediation*

GİRİŞ

Türk hukukunda uyuşmazlıkların arabuluculuk yolu ile çözülmesi kural olarak ihtiyaridir. Bununla birlikte adli yargıda görülen bazı davaların incelenebilmesi için öncelikle arabulucuya başvurulması gerekliliği bakımından dava şartı olarak arabuluculuk düzenlenmiştir. İlk olarak İş Mahkemeleri Kanunu (İşMK) m.3 hükmü ile işçi/işveren uyuşmazlıkları, sonrasında Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.5/A hükmü ile ticari davalar, son olarak da Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) m.73/A ile tüketici mahkemelerinde görülecek davalar bakımından arabuluculuğa başvuru, dava şartı olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda menfi tespit davalarının öncelikle Türk hukukundaki kanuni düzenlemeler uyarınca dava şartı olan arabuluculuğa sonrasında ise ihtiyari arabuluculuğa konu olup olamayacağı incelenecektir.

I. MENFİ TESPİT DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Menfi tespit davası, niteliği itibarıyla bir tespit davası olmakla birlikte, icra takiplerine etkisi bakımından İcra ve İflas Kanunu (İİK) m.72 hükmünde ayrıca düzenlenmiştir. Bu anlamda İİK m.72 hükmünün düzenlediği menfi tespit davası, icra hukukuna özgü bir davadır¹. Borçlu, icra takibi başlatılmadan önce takibe konu edilecek veya icra takibi baş-

¹ Ejder Yılmaz, İcra ve İflas Kanunu Şerhi (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2016) 414

latıldıktan sonra takibe konu edilmiş alacak yönünden borçlu olmadığı-
nın tespit edilmesi amacıyla menfi tespit davası açabilir (İİK m.72,1)².
İİK’da menfi tespit davası yanında, benzer talepleri içeren borçtan kur-
tulma davası (İİK m.69,2) ile borçluya ait mal ve alacakların üçüncü ki-
şideyken haczinde, üçüncü kez gönderilen haciz ihbarnamesi sonrası
açılan menfi tespit davası da yer almaktadır (İİK m.89,3). Çalışmada
yalnızca İİK m.72’de düzenlenen menfi tespit davası incelenecektir.

Menfi tespit davası, hukuki niteliği itibariyle bir tespit davasıdır.
Zira talep edilen hukuki himayeye göre davalar; eda, tespit ve inşai da-
valar şeklinde ayrılır. Davacının “bir hakkın yahut hukukî ilişkinin varlı-
ğının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belir-
lenmesini” talep ettiği davalara, tespit davası denir (Hukuk Muhakeme-
leri Kanunu (HMK) m.106)³. Davalı tespit davası sonucunda bir şeyi
yapmaya ya da bir şeyden kaçınmaya mahkûm edilmez, yalnızca taraflar
arasında bir hukuki ilişki olup olmadığı veya var olan hukuki ilişkinin
tereddütlü içeriği tespit edilir⁴. Menfi tespit davası ile borçlu, bir hukuki
ilişkinin olmadığını, var olan bir hukuki ilişkiden kaynaklanan borcunu
ödediğini veya takibe dayanak edilen senedin geçersiz olduğunu dolayı-
sıyla böyle bir borcunun olmadığı ileri sürmektedir⁵.

² Baki Kuru, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2003) 12 ff; Timuçin Muşul, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları (2nd edn, Adalet Yayıncılık 2016) 77 ff; Ahmet Türk, Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2006) 47 ff

³ Şanal Görgün, Levent Börü and Mehmet Kodakoğlu, Medeni Usul Hukuku (10th edn, Yetkin Yayıncılık 2021) 275; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz and Emel Hanağası, Medeni Usul Hukuku (7th edn, Yetkin Yayıncılık 2021) 299; Hakan Pekcanitez, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt II, (15th edn, On İki Levha Yayıncılık 2017) 972; Baki Kuru and Ali Cem Budak, Tespit Davaları (2nd edn, On İki Levha Yayıncılık 2010) 73-79; Ayrıca tanımlar için bkz. Yargıtay HGK, 20211/19-622/9, 18.01.2012 <<https://lib.kazanci.com.tr/>>; Yargıtay HGK, 13-576/747, 07.12.2011 <<https://lib.kazanci.com.tr/>> erişim tarihi 23 Kasım 2021

⁴ Pekcanitez, Pekcanitez Usul Cilt II (n 3) 973

⁵ Kuru and Budak (n 3) 73; Şanal Görgün, Levent Börü and Mehmet Kodakoğlu, İcra ve İflas Hukuku (Yetkin Yayıncılık 2022) 107 ff; İbrahim Ermenek and Betül Azaklı Arslan, ‘İcra İflas Hukuku Açısından Ticari Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu (TTK m.5/A)’ (2020) (148) TBB Dergisi 135, 160; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz and Emel Hanağası, İcra ve İflas Hukuku (7th edn, Yetkin Yayıncılık 2021) 231; Yargıtay HGK, 13-576/747, 07.12.2011 <<https://lib.kazanci.com.tr/>>; Yargıtay HGK, 2017/19-2739/1956, 18.12.2018 <<https://lib.kazanci.com.tr/>> erişim tarihi 23 Kasım 2021

Tespit davasına ilişkin genel açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, menfi tespit davası ile tazminat ya da alacak talep edilmez. Bu anlamda menfi tespit davasının hukuki niteliği itibarıyla tespit davası olduğu, bir alacak veya tazminat talebi içermediği hususu tartışmasızdır.

II. MENFİ TESPİT DAVASINDA ARABULUCULUK

Türk Hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuk yolu, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK)’nda ihtiyari bir yol şeklinde düzenlenmiştir. Sonraki süreçte ise öncelikle İşMK m.3 ile işçi işveren uyuşmazlıkları bakımından, daha sonra TTK m.5/A ile ticari davalar bakımından ve son olarak da TKHK m.73/A hükmü ile tüketici mahkemesinde görülen davalar bakımından arabuluculuk yoluna başvuru, dava şartı kabul edilmiştir⁶.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşma sağlanamadığına yönelik son tutanak aslının ya da onaylanmış bir suretinin dava dilekçesine eklenmesi zorunludur. Arabulucuya başvurmaksızın dava açılmışsa herhangi bir işlem yapılmaksızın dava, dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilir (İşMK m.3,2, HUAK m.18/A,2). Arabulucuya başvurulmaması, tamamlanabilir bir dava şartı değildir⁷.

Bu anlamda menfi tespit davası mahiyetinde bir işçi işveren uyuşmazlığı ya da ticari dava bakımından veya tüketici mahkemesinde görülecek bir davada arabulucuya başvurunun dava şartı olup olmadığı ayrıca incelenmelidir. Zira özellikle menfi tespit davası niteliğindeki bir ticari dava açılmasından önce TTK m.5/A kapsamında arabulucuya başvurunun dava şartı olup olmadığı uygulamada ve doktrinde tartışılmakta, çeşitli yargı kararları verilmektedir. Bu anlamda aşağıda menfi tespit talebi

⁶ Zorunlu arabuluculuk değerlendirmeleri ve buna ilişkin eleştiriler için bkz. Muhammet Özkes and Pınar Çiftçi, ‘Menfi Tespit Davalarını Zorunlu Arabuluculuğa Dâhil Saymanın Gereksizliği Üzerine (İstanbul BAM Kararları Örneğinden Bir Bakış)’ (2020) (148) TBB Dergisi 101, 102-104; Benzer yönde bkz. Muhammet Özkes, ‘Zorunlu Arabuluculuğu Hak Arama Özgürlüğü ve Arabuluculuk İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi “Zorunlu Arabuluculuğa Eleştirel Bir Yaklaşım” in Ersin Erdoğan (ed) Arabuluculuğun Geliştirilmesi Uluslararası Sempozyumu (Pozitif Yayıncılık 2019) 133; Süha Tanrıver, ‘Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler’ (2020) (147) TBB Dergisi 111, 125

⁷ Görgün, Börü and Kodakoğlu (n 3) 803; Aksi yönde görüş için bkz. Ali Cem Budak, ‘Ticari Davalarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk’ (2019) 15(42) Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 25, 27

içeren bir dava bakımından İşMK m.3, TTK m.5/A ve TKHK m.73/A hükmü uyarınca ayrı ayrı değerlendirme yapılacaktır.

A. Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk

1. İşçi İşveren Uyuşmazlığının Konu Olduğu Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olan Arabuluculuğun Değerlendirilmesi

Niteliği itibariyle ihtiyari olan arabuluculuk sistemi, 7036 sayılı İşMK’nda dava şartı olarak düzenlenmiştir. Dava şartı arabuluculuk başlığı ile İşMK m.3 hükmünde iş uyuşmazlıkları bakımından “Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.” şeklinde düzenleme getirilmiştir. Arabuluculuk kapsamına alınan uyuşmazlığın taraflarının işçi ve işveren olmasının yanı sıra, uyuşmazlık konusunun bir alacak veya tazminat ya da işe iade talebinden kaynaklanması gerekmektedir⁸. Bununla birlikte iş kazası ya da meslek hastalığından doğan maddi, manevi tazminat talepleri ile bu hususlardaki tespit, itiraz ve rücu davaları, dava şartı arabuluculuk kapsamı dışındadır (İşMK m.3/3).

İnceleme konusu bakımından işçi işveren arasındaki uyuşmazlığın bir menfi tespit davasına konu olması halinde davacının bir borcu olmadığı ya da borcunu ödediği veya bir senedin geçersizliğini ileri sürdüğü bir talebi bakımından arabuluculuğa başvurunun dava şartı olup olmadığı hususunda farklı görüşler ileri sürülmüş ve çeşitli yargı kararları verilmiştir.

Doktrinden Kar’a göre⁹, takip borçlusunun takip konusu alacak hakkında arabuluculuk görüşmeleri yürütülüp borçlu olmadığı hakkında bir anlaşma tutanağı düzenlense dahi yine de süren takibi durdurmak için ve borçlu olunmadığının tespiti amacıyla takip borçlusunun menfi tespit davası açmasında hukuki yararı vardır. Yine Mutlay¹⁰ da başlatılan icra takibinde takip alacaklısına karşı menfi tespit davası açmak yerine arabuluculuğa başvurmasının uygulama açısından bir fayda sağlamayacağı gibi, takip borçlusunun gerçekte borçlu olmadığı iddiasıyla arabuluculuk

⁸ Mustafa Çiçek, İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2019) 103, 104

⁹ Bektaş Kar, İş Yargılaması Usulü (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2018) 398

¹⁰ Faruk Barış Mutlay, ‘İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk’ in Tankut Centel (ed) İş Hukukunda Genç Yaklaşımları III (On İki Levha Yayıncılık 2018) 133

sürecini başlatmasının kanun koyucunun arabuluculuğu yasalaştırma amacına da uzak olduğunu, bu nedenle menfi tespit davaları bakımından arabuluculuğun dava şartı olmaması gerektiğini ileri sürmüştür.

İstanbul BAM 32 HD bir kararında¹¹ menfi tespit talebi ile ilgili bir uyuşmazlığın hukuki niteliğinin işe girerken davacı işçiden boş olarak alınan teminat senetleri nedeniyle davalı işverene karşı davacı işçi tarafından açılan menfi tespit davası olduğunu, davada uyuşmazlık konusu senetlerin işçi veya işveren alacağına dayandığını, İşMK'nun 3.maddesi uyarınca davanın arabuluculuk şartı kapsamında olduğunu belirterek menfi tespit davasının arabuluculuğa elverişli olduğunu kabul etmiştir. Bursa BAM 3 HD de bir kararında¹², hukuki ihtilafın hizmet akdinden kaynaklanması sebebiyle takip dosyasına konu senet yönünden borçlu olunmadığının tespiti talebi ile açılan davada İşMK m.3 uyarınca arabuluculuğun dava şartı olduğuna karar vermiştir.

İzmir BAM 9 HD ise bir kararında¹³, fazla çalışma ücret alacağının bulunmadığının tespitine ilişkin açılan menfi tespit davasında, menfi tespit davalarının bir miktar alacağın tespiti talebini içermediği için İşMK m.3 kapsamında kalmadığını, buna göre menfi tespit davasında arabuluculuğa başvurunun dava şartı olmadığını belirtmiştir. Yargıtay da yakın tarihli bir kararında¹⁴, menfi tespit davasında verilen kararda davanın borçlu olmadığına yönelik olumsuz bir tespit hükmü kurulduğunu, bu hükmün bir alacak tahsili sağlar nitelikte bir ilam olmadığını ve bu ilamların icraya konu edilemeyeceğini, bu hükmün amaçsal yorumundan kanun koyucunun bilinçli şekilde menfi tespit davasını dava şartı arabuluculuğa tabi tutmadığına, aksinin kabulünün kanun metninin geniş yorumlanmasına ve davacının mahkemeye erişim hakkının önlenmesine neden olacağına hükmetmiştir.

¹¹ İstanbul 32 BAM, 3186/213 <Hakan Öztatar'ın menfi tespit ve itirazın iptali davalarının ticari uyuşmazlıklarda zorunlu arabuluculuk kapsamına dahil olması ile ilgili açıklaması – Av.Akın Yakan (akinyakan.av.tr)> erişim tarihi 23 Kasım 2021; Aynı yönde karar için bkz. İstanbul 24 BAM, 4521/2274, 15.11.2018 (UYAP)

¹² Bursa 3 BAM, 4672/3687, 30.12.2019 (UYAP); Benzer yönde kararlar için bkz. İstanbul 32 BAM, 2721/3129, 29.11.2019 (UYAP); Sakarya 9 BAM, 1602/3700, 06.11.2019 (UYAP)

¹³ İzmir 9 BAM, 1722/882, 11.07.2019 (UYAP)

¹⁴ Yargıtay 9 HD, 2740/6513, 18.03.2021 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> erişim tarihi 30 Kasım 2021

2. Ticari Dava Niteliğindeki Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olan Arabuluculuğun Değerlendirilmesi

Ticari dava niteliğindeki bir menfi tespit davası bakımından arabulucuya başvurunun dava şartı olup olmadığı hususunda ortaya çıkan tartışmaların temeli TTK m.5/A hükmünün yorumlanmasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Aşağıda açıklandığı üzere doktrindeki yazarların bir kısmı dava sebebini, bir kısmı dava konusunu esas almakta, bir kısım yazarlar da hükmün sadece lafzına bağlı kalmayıp hükmün yorumlanmasında kanun koyucunun amacını dikkate alarak görüş bildirmektedir.

TTK m.5/A'da TTK'nın 4.maddesi yanında diğer kanunlarda düzenlenen ticari davalardan, “konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri” bakımından dava açılması öncesinde arabulucuya başvuru, dava şartı şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca öncelikle bir ticari dava¹⁵ olmalı ve bu davanın konusunun, bir paranın ödenmesi ve tazminat talebi olması gerekmektedir.

Hükmün lafzında geçen dava konusu, doktrinde “davaya konu edilmiş hak yani dava ile elde edilmek istenen sonuç” şeklinde tanımlanmaktadır¹⁶. Türk hukuku uygulamasında da, dava konusu belirlenirken talep sonucu dikkate alınmaktadır¹⁷. Bununla birlikte dava konusunun, talep sonucu ile birlikte maddi vakıaları yani dava sebebini de dikkate alarak değerlendiren yazarlar da bulunmaktadır¹⁸.

İnceleme konusu bakımından ticari dava niteliğindeki menfi tespit davaları bakımından arabuluculuğun dava şartı olup olmadığı hali hazırda tartışılmakta olup, doktrinde farklı görüşler ileri sürülmekte ve çeşitli yargı kararları verilmektedir. Menfi tespit davaları uygulamada daha çok ticari dava niteliğinde ortaya çıktığından en fazla tartışma da TTK m.5/A hükmü bakımından ortaya çıkmıştır.

¹⁵ Ticari dava kavramı için bkz. Levent Börü and İlker Koçyiğit, Ticari Dava (2nd edn, Adalet Yayıncılık 2021) 27 ff; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar and Mehmet Özdamar, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar (13th edn, Yetkin Yayıncılık 2020) 67 ff

¹⁶ Pekcanitez, Pekcanitez Usul Cilt II (n 3) 949; Levent Börü, ‘Dava Konusu Kavramı ve Teoriler’ (2012) XXVIII(2) BATİDER 257, 283; Ejder Yılmaz, Islah (5th edn, Yetkin Yayıncılık 2021) 192; Murat Atalı Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt III (15th edn, On İki Levha 2017) 2068

¹⁷ Yargıtay HGK, 19-505/504, 05.07.2006; benzer kararlar için bkz. Yargıtay 14 HD, 9332/10954, 6.12.2005; Yargıtay 14 HD, 11469/1148, 13.2.2006 <<https://lib.kazanci.com.tr/>> erişim tarihi 30 Kasım 2021

¹⁸ Budak (n 7) 33

TTK m.5/A çerçevesinde ticari dava niteliğindeki menfi tespit davasında arabuluculuğun dava şartı olmadığına ilişkin İstanbul BAM 14 HD bir kararında¹⁹ dava konusunun talep sonucu esas alınarak belirlendiğini ve menfi tespit davasında bir alacağın tahsili talebi bulunmadığından ticari dava mahiyetinde menfi tespit davasının açılmasından önce arabulucuya başvurunun gerekli olmadığını belirtmiştir. İstanbul BAM 16 HD'nin²⁰, Ankara BAM 20 HD'nin²¹, Antalya BAM 11 HD'nin²² de aynı gerekçelerle benzer yönde karar verdiği görülmektedir.

İlgili Bölge Adliye Mahkemelerinin kararlarına bakıldığında, ticari dava mahiyetinde menfi tespit davaları bakımından TTK m.5/A'daki arabuluculuk dava şartı değerlendirilirken talep sonucu dikkate alınarak menfi tespit davasının, bir alacak veya tazminat talebi içermediği, menfi tespit davasının niteliği gereği bir tespit talebi söz konusu olduğu belirtilmektedir.

TTK m.5/A çerçevesinde ticari dava niteliğindeki menfi tespit davasında arabuluculuğun dava şartı olduğuna ilişkin ise İstanbul BAM 15 HD bir kararında²³ dava konusuna vurgu yapıldığını ve menfi tespit davasının konusunun da bir miktar paranın ödenmesine yönelik olduğunu ve bu sebeple konu bakımından menfi tespit davasının da dava şartı olan arabuluculuğa tabi olduğunu, aksinin kabulünün kanun koyucunun amacına aykırı olacağını belirtmiştir. Yine Erzurum BAM 3 HD²⁴, Ankara BAM 21 HD²⁵ de benzer gerekçelerle ticari dava mahiyetindeki menfi tespit davalarında TTK m.5/A uyarınca arabuluculuğun dava şartı olduğuna hükmetmiştir.

¹⁹ İstanbul 14 BAM, 521/423, 21.03.2019 (UYAP); Aynı yönde kararlar için bkz. Antalya 11 BAM, 1086/1150, 30.05.2019 (UYAP); Sakarya 7 BAM, 346/373, 11.04.2019 (UYAP); İstanbul 17 BAM, 2227/594, 27.02.2020 (UYAP)

²⁰ İstanbul 16 BAM, 2603/2482, 15.11.2019 (UYAP); İstanbul 16 BAM, 2520/2418, 08.11.2019 (UYAP); İstanbul 16 BAM, 613/665, 13.03.2020 (UYAP)

²¹ Ankara 20 BAM, 1498/1230, 02.12.2019 (UYAP)

²² Antalya 11 BAM, 1416/1666, 13.09.2019 (UYAP)

²³ İstanbul 15 BAM, 2103/1517, 04.12.2019 (UYAP); Aynı yönde kararlar için bkz. İstanbul 18 BAM, 1339/1098, 23.05.2019 (UYAP); İstanbul 3 BAM, 2143/299, 03.03.2020 (UYAP)

²⁴ Erzurum 3 BAM, 531/549, 27.03.2019 (UYAP)

²⁵ Ankara 21 BAM, 851/1045, 19.09.2019 (UYAP)

Yargıtay 11 HD bir kararında²⁶, menfi tespit davası sonucunda davalının borçlu bulunup bulunmadığının tespiti yanında davalının da alacaklı olup olmadığının tespitinin yapıldığını, bu sebeple menfi tespit davasının konusunun bir miktar alacak olduğunu belirterek ticari dava mahiyetindeki menfi tespit davasının TTK m.5/A kapsamında olduğunu belirtmiştir. Yargıtay bu kararında davanın temelde bir miktar para alacağına ilişkin olduğundan hareketle menfi tespit davasını, dava şartı arabuluculuk kapsamında değerlendirmiştir.

Yargıtay 19 HD ise sonraki tarihli bir kararında²⁷, menfi tespit davasının TTK m.5/A kapsamına alınmasının özel dava şartı olan arabulucuya başvuruyu genel dava şartı durumuna getireceğini, menfi tespit davası sonunda kurulan olumsuz tespit hükmünün bir alacağın tahsilini gerektiren mahiyette bir ilam olmadığını, yasa koyucunun bilinçli şekilde menfi tespit davasını bu kapsamda tutmadığına hükmetmiştir. Yargıtay 19 HD' sinin bu kararı bir uyuşmazlığı giderme kararı²⁸ olup Yargıtay'ın diğer daireleri bakımından bağlayıcı değildir. Zira Yargıtay'ın diğer dairelerinin bu kararın aksine karar vermesinde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte Yargıtay 11 HD de görüş değiştirerek sonraki tarihli kararlarında benzer gerekçelerle ticari dava mahiyetinde menfi tespit davasının TTK m.5/A kapsamında olmadığına ve bu davalarda arabuluculuğun dava şartı olmadığına karar vermiştir²⁹.

²⁶ Yargıtay 11 HD, 3048/1093, 10.02.2020 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> erişim tarihi 01 Aralık 2021

²⁷ Yargıtay 19 HD, 85/454, 13.02.2020; Aynı yönde bkz. Yargıtay 9 HD, 2740/6513, 18.03.2021; Yargıtay 19 HD, 237/805, 04.06.2020; Yargıtay 15 HD, 3044/996, 18.03.2021; Yargıtay 15 HD, 1455/1179, 25.03.2021; Yargıtay 15 HD, 2105/1981, 27.04.2021 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> erişim tarihi 01 Aralık 2021

²⁸ Bkz. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, Numarası:5235, Kabul Tarihi:26.9.2004, RG 7.10.2004/25606 m.35 <<https://mevzuat.gov.tr/>> erişim tarihi 05 Aralık 2021; Uyuşmazlığın giderilmesi kararının özelliği ve Yargıtay İBK' larından farkı için ayrıca bkz. Hakan Pekcanitez, 'Yargıtay Yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Değerlendirilmesi' 2019 (144) TBB Dergisi 383, 399; Elif İrmak Büyük, 'Karar İncelemesi: Ticari Dava Niteliğindeki İtirazın İptali Davasının Dava Şartı Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığına İlişkin Uyuşmazlığın Giderilmesine Yönelik Yargıtay 23. Hukuk Dairesi Kararının Değerlendirilmesi' 2021 27 (1) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 777, 781 ff

²⁹ Yargıtay 11 HD, 4396/3198, 01.04.2021; Yargıtay 11 HD, 6032/3614, 13.04.2021; Yargıtay 11 HD, 5986/3832, 20.04.2021; Yargıtay 11 HD, 6031/3835, 20.04.2021;

Ticari dava niteliğindeki menfi tespit davası bakımından arabuluculuğun dava şartı olup olmadığına ilişkin ise doktrinde bir görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrinden Budak³⁰, TTK m.5/A’da dava sebebinin dikkate alındığını, bu sebeple menfi tespit davasının dava şartı arabuluculuğa tabi bulunduğunu belirtmektedir. Koçyiğit/Bulur³¹ da, TTK m.5/A’nın yorumlanmasında kanun koyucunun amacını dikkate alarak, medeni usul hukukunun şekli bir alan olması dar yorum yapılmasını gerektirmeyeceğini, bununla birlikte tespit davasının eda davasının öncülü olduğunu, eda davasında verilen hüküm tespit hükmü de içerdiğinden menfi tespit davasının da dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğunu savunmaktadır. Aynı yönde Akil³² de kanun koyucunun amacından hareketle menfi tespit davasında TTK m.5/A’nın uygulanmasını belirtmektedir.

TTK m.5/A’nın menfi tespit davaları bakımından uygulanamayacağına belirten Atalı/Erdoğan’a göre³³, arabuluculuğun istisnai niteliği

Yargıtay 11 HD, 2891/4366, 25.05.2021; Yargıtay 11 HD, 6050/4519, 21.05.2021 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> erişim tarihi 01 Aralık 2021

³⁰ Budak (n 7) 33; Doktrinden Kurt Konca da gerekçe sunmaksızın menfi tespit davalarının dava şartı arabuluculuğa tabi olduğunu belirtmektedir bkz. Nesibe Kurt Konca, ‘Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk’ (2018) (225) Seta Perspektif 1, 5 <<https://setav.org/assets/uploads/2019/01/225.pdf>> erişim tarihi 01 Aralık 2021

³¹ İlker Koçyiğit and Alper Bulur, Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk (Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı Yayını 2019) 141-142 <<https://adb.adalet.gov.tr/>> erişim tarihi 01 Aralık 2021; Aynı yönde kanun koyucunun amacının dikkate alınması, dava türünün önemli olmadığı yönünde bkz. Barış Toraman, ‘Takip Hukukuna Özgü Bazı Davaların Dava Şartı Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığı Sorunu’ 2020 5(1) ÇÜHFD 3141, 3162

³² Cenk Akil, ‘Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuğun Usul ve Takip Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi’ (2021) (1) Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi 97, 119; Bununla birlikte yazar maddi anlamda kesin hüküm kurumuna ilişkin değerlendirme yaparak belli bir tutarı ödemeye mahkûm edilen davalının daha sonra menfi tespit davası açması halinde bile dava konularının özdeş olduğunun kabul edilmesi nedeniyle menfi tespit davasında da dava şartı arabuluculuğun geçerli olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan müspet tespit davalarının bu kapsamda olmadığını ileri sürmektedir. Bkz. Cenk Akil, ‘Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Hakkında Usul Hukuku Bakımından Bazı Değerlendirmeler’ (2020) 11(41) TAAD 307, 322

³³ Murat Atalı and Ersin Erdoğan, ‘Türk Ticaret Kanunu’nun 5/A Maddesi Çerçevesinde Menfi Tespit Davaları Sorunu’ (2020) 5(1) ÇÜHFD 205, 216-217

gereği dar yorumlanması gerektiğini, menfi tespit davasında verilen hüküm bir eda hükmü içermediğinden teknik manada bir alacak ya da tazminat davası şeklinde nitelendirilemeyeceğini ve bu sebeple de dava şartı arabuluculuğa tabi olmadığını ileri sürmektedir. Özkes/Çiftçi³⁴ de menfi tespit davasının konusunun bir alacak talebi değil, borcun bulunmadığının tespiti olduğunu, bu sebeple kanunda aranan alacak ve paranın ödenmesi hususlarının gerçekleşmiş sayılamayacağını belirtmektedir. Ermenek/Azaklı³⁵ da dava konusunun belirlenmesinde talep sonucunu dikkate alarak davacının tespit ve inşai talepler gibi usuli talepleri söz konusu olduğunda TTK m.5/A'nın uygulanmayacağını belirtmektedir. Tanrıver³⁶ de özellikle takipten önce açılacak menfi tespit davası bakımından borçluyu arabulucuya başvuruya zorlamanın borçlu aleyhinde başlatılacak takibin daha erken başlatılmasına neden olacağını ve takip öncesinde menfi tespit davası açabilme imkânını tamamen ortadan kaldıracığını ifade etmektedir.

3. Tüketici Uyuşmazlığının Konu Olduğu Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olan Arabuluculuğun Değerlendirilmesi³⁷

İş uyuşmazlıkları ve ticari uyuşmazlıkların ardından tüketici hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların önemli bir kısmı için de arabuluculuğa başvuru, dava şartı şeklinde kabul edilmiştir³⁸. Tüketici uyuşmazlıkları yönünden dava şartı arabuluculuk TKHK m.73/A hükmü ile düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca tüketici mahkemelerinde ileri sürülen uyuşmazlıklar için dava açılmasından önce arabulucuya başvuru, dava şartıdır. Dava şartı arabuluculuğa tabi olan tüketici uyuşmazlıklarının hangileri olduğu, tüketici mahkemelerinde görülecek uyuşmazlıklar olarak belirtilmiştir. Buna göre hangi uyuşmazlıklarının tüketici mahkemelerinde görüleceğinin belirlenmesinde TKHK m.73/1 hükmüne bakıldığında, tüketici mahkemelerinin görevi, “tüketici işlemleri ile tüketiciye

³⁴ Özkes and Çiftçi (n 6) 129

³⁵ Ermenek and Azaklı (n 5) 145

³⁶ Tanrıver ‘Dava Şartı Arabuluculuk’ (n 6) 123

³⁷ Tüketici uyuşmazlıkları bakımından arabuluculuğun dava şartı olmasına ilişkin bir eleştiri için bkz. ibid 119, 122

³⁸ Bkz. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Numarası:7251, Kabul Tarihi:22.7.2020, RG 28.7.2020/31199 m.59 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200728-14.htm>> erişim tarihi 05 Aralık 2021

yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklar” esas alınarak düzenlenmiştir³⁹. Bununla birlikte tüketici hakem heyetlerinin görevi kapsamındaki uyuşmazlıklar⁴⁰, tüketici hakem heyeti kararlarına yapılan itirazlar, TKHK m.73/6 ile TKHK m.74’te belirtilen davalar, tüketici işlemi niteliğinde olup taşınmazın aynından doğan davalar dava şartı arabuluculuğa tabi değildir (TKHK m.73/A).

Kanun koyucu tüketici uyuşmazlıkları bakımından TTK ve İşMK’nun aksine bir para alacağı veya tazminat şartı aramaksızın doğrudan görev esasını benimseyerek “tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklar” ifadesini kullanmıştır. Madde gerekçesinde⁴¹ bunun nedeni açıkça ifade edilmemekle birlikte dava şartı arabuluculuğa tabi uyuşmazlıkların kapsamının genişletilmek istendiği belirtilmektedir. Kanunimizce kanun koyucu TTK ve İşMK’nda getirilen dava şartı arabuluculukta para alacağı, tazminat, tespit talepleri bakımından ortaya çıkan tartışmaları da tüketici uyuşmazlıkları bakımından bu şekilde engellemek istemiştir. Madde metninde uyuşmazlık ifadesinin kullanılması kanunımızca yerinde olmuştur. Zira aşağıda da ifade edildiği üzere arabuluculuk aşamasında henüz bir dava konusu değil uyuşmazlık söz konusudur.

4. Kanuni Düzenlemeler Uyarınca Menfi Tespit Davası Bakımından Dava Şartı Arabuluculuğun Değerlendirilmesi

Menfi tespit davasına ilişkin genel açıklamalarda belirtildiği üzere “alacak”, “tazminat”, “bir paranın ödenmesi” birer edayı gerektirmekte olup, bir şeyin verilmesini, yapılmasını gerektirmektedir. Oysa menfi tespit davasında bir şeyin verilmesi, yapılması söz konusu olmayıp bir borcun var olup olmadığı tespit edilmektedir. Dava şartı arabuluculuğu düzenleyen gerek işçi işveren uyuşmazlıklarında İşMK m.3’e gerekse de ticari davalar bakımından TTK m.5/A hükmüne bakıldığında, dava şartı arabuluculuğun söz konusu olabilmesi için bir paranın ödenmesini içeren “bir alacak ve tazminat” talebi söz konusu olmalıdır.

³⁹ Tüketici uyuşmazlığının tanımlanması bakımından bkz. Seyhan Selçuk, ‘Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dava Şartı’ (2020) 8(16) ABÜHFD 1173, 1174 ff

⁴⁰ Bu uyuşmazlıklar dava şartı kapsamında olmasa da ihtiyari arabuluculuğa konu olabilecektir (TKHK m.68/5)

⁴¹ Bkz. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Numarası:7251, Kabul Tarihi:22.7.2020, RG 28.7.2020/31199 m.59 Gerekçesi <<https://www5.tbmm.gov.tr/>> erişim tarihi 05 Aralık 2021

Menfi tespit davasının bir tespit davası olduğu tartışmasızdır. Bu anlamda menfi tespit davasında bir alacak talebi değil, bir tespit talebi söz konusudur. Yukarıda belirtilen yargı kararlarında menfi tespit davasında davacının borçlu bulunmadığının tespitine karar verilmekle birlikte, diğer taraftan da bu davada davalının alacaklı olduğuna karar verileceği gerekçesiyle dava şartı arabuluculuk için aranan bir paranın ödenmesi şeklinde alacak ve tazminat şartının sağlandığı söylenemeyecektir⁴².

Dava şartı arabuluculuğun konusu; işçi işveren uyuşmazlıklarında işçi ya da işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebi (İşMK m.3/1), ticari davalarda bir paranın ödenmesini içeren tazminat ve alacak talebi iken (TTK m.5/A), tüketici uyuşmazlıklarında her çeşit talep kapsama alınmıştır. Zira kanun koyucu, ilgili düzenleme ile tüketici mahkemesinin görev alanına giren her türlü tüketici uyuşmazlığı bakımından arabuluculuğa başvuruyu dava şartı olarak kabul etmiştir. Buna göre, bir paranın ödenmesinin yanı sıra, malın teslimi veya hizmetin yerine getirilmesi talebiyle tüketici mahkemesinde ileri sürülecek eda davası⁴³ ya da menfi tespit davası öncesinde de arabulucuya başvurulması dava şartıdır.

Yukarıda ifade edildiği üzere ile işçi işveren uyuşmazlığının konu olduğu bir menfi tespit davasının ve ticari dava mahiyetindeki bir menfi tespit davasının dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğuna ilişkin bazı kararlar verilse de; iş uyuşmazlıklarında ve ticari uyuşmazlıklarda hükümlerin lafzından yalnız eda davalarının bu kapsamda olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Yargıtay'ın çeşitli daireleri de yakın tarihli kararlarında bu hususa dikkat çekerek bu yönde karar vermektedir. İlgili hükümlerden farklı şekilde TKHK m.73/A'da "tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklar" ifadesi kullanılmış, bir para ve tazminat alacağı şeklinde bir ayrıma gidilmemiştir. Bu anlamda bir tüketici uyuşmazlığı bakımından eda davasının yanı sıra bir menfi tespit davası açılmak istendiğinde arabuluculuğa başvurunun dava şartı olduğu söylenebilecektir⁴⁴. Bununla birlikte TKHK m.73/A hükmü yanında tüketici mahkeme-

⁴² Özkes and Çiftçi (n 6) 129

⁴³ Evrim Erişir, 'Tüketici Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Kapsamının Belirlenmesindeki Güçlüklerin Ortaya Çıkardığı Bazı Meseleler' in Ali Yeşilirmak and Yeliz Bozkurt Gümrükçüoğlu (eds) Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu (İbn Haldun Üniversitesi Yayınları 2020) 315

⁴⁴ Aynı yönde bu usulün uygulanması bakımından davanın türünün dikkate alınmadığına ilişkin bkz. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz and Hanağası, Medeni Usul Hukuku (n 3) 797; Bununla birlikte yazarlar İcra ve İflas Hukuku kitaplarında menfi tespit

sinde görülecek davanın HUAK m.1/2 kapsamında kalan bir uyuşmazlık olması da gerekmektedir. Buna göre sahtelik veya tehdit iddialarına dayanan menfi tespit davaları, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri⁴⁵ hususlardan kaynaklandığı için böyle bir başvuruda arabulucunun bunu tespit ederek arabuluculuğu sona erdirmesi gerekmektedir (HUAK m.17/1-d).

Sonuç olarak, TTK m.5/A ve İşMK m.3 maddeleri ile tüm davalar dava şartı kapsamına alınmamıştır. Bu tür davalardan kural olarak alacak ve tazminat talepleri hakkında açılacak davalar kapsama alınmıştır. Düzenlemenin bu kısmı özellikle TTK m. 5/A bakımından yukarıda da belirtildiği üzere doktrinde tartışmalara sebep olmuştur. Aslında madde metinleri ile doğru olarak hem uyuşmazlık konusuna vurgu yapılmış hem de dava açılması halinde gündeme gelecek talep sonucuna ilişkin kavramlar “tazminat” ve “alacak” ifadelerine yer verilmiştir. Dava şartına ilişkin düzenleme ile ticari veya iş davalarında, dava açılmadan önce arabuluculuğa başvuru zorunluluğu getirilmekle, davaya ilişkin kavramların metin içinde yer alması uygun olmamıştır. Dahası bu yönde düzenleme yapılması, düzenlemenin kapsamının belirlenmesi bakımından tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Kanaatimizce kanun koyucunun amacı dikkate alınarak yapılacak bir kanuni değişiklik ile bu yöndeki tartışmaları sona erdirebilmek için TTK m.5/A ve İşMK m.3 hükümleri yeniden kaleme alınmalıdır. Yeni düzenlemede özellikle dava şartı kapsamının belirlenmesinde “dava konusu” kavramından ziyade “uyuşmazlık” kavramı esas alınarak belirlenmelidir; uyuşmazlık, dava konusu edilebilecek hukuki sorunlarda ortaya çıkan, görünür hale gelen bir anlaşmazlık çeşidi şeklinde tanımlanabilir⁴⁶. Bu noktada dava henüz açılmadığı için dava konusundan değil, uyuşmazlık konusundan bahsedilmesi daha yerinde olur. Nitekim davacının açıkça dava dilekçesi ile talep ettiği husus ile dava konusu ortaya çıkarken, uyuşmazlık ise dava konusu kavramından daha geniş anlamda olup, dava öncesi durumu da kapsamı altına alır. Böylelikle

davasının dava şartı arabuluculuğa tabi olamayacağı görüşündedir bkz. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz and Hanağası, İcra ve İflas Hukuku (n 5) 234

⁴⁵ Aynı yönde bkz. Özkes and Çiftçi (n 6) 129

⁴⁶ Mustafa Serdar Özbek, Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (5th edn, Yetkin Yayıncılık 2022) 160; Toraman (n 31) 3163

menfi tespit davalarına ilişkin uyuşmazlıklar dava şartı arabuluculuk kapsamına dâhil edilebilecektir.

Arabuluculuk bir yargılama faaliyeti olmadığından dava konularını değil, uyuşmazlık türlerini esas almaktadır. Taraflar arasında bir borcun bulunup bulunmadığına ilişkin bir anlaşmazlık da uyuşmazlığı ortaya çıkarmaktadır. Zira uyuşmazlık, iki tarafın da farkında olduğu ve taraflar arasındaki çatışmanın konusunu oluşturan bir anlaşmazlık⁴⁷ olup dava ise uyuşmazlığın mahkeme önüne getirilmesidir. Bu anlamda dava ile uyuşmazlığın aynı kavramlar olmadığı açıktır. Zira taraflar arasındaki uyuşmazlık arabuluculuk aşamasında giderilirse dava haline gelmeyecektir. Arabuluculuk aşamasında henüz bir dava olmadığından uyuşmazlık kavramının kullanılması ve arabuluculuğa tabi olma hususunun uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olup olmaması ile değerlendirilmesi arabuluculuğun amacına da uygun olacaktır. Zira arabuluculuk, tarafların anlaşmak suretiyle aralarındaki uyuşmazlığı gidermelerini amaçlamaktadır. Bu bağlamda yukarıda ifade edildiği üzere tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği iddialara dayanan menfi tespit davalarına ilişkin uyuşmazlıkların konu olduğu bir başvuru ise arabuluculuğa elverişli olmadığından arabulucu tarafından sona erdirilmesi gerekir (HUAK m.1/2, m.17/1-d).

B. Menfi Tespit Davasında İhtiyari Arabuluculuk

Arabuluculuk, Türk hukukunda HUAK ile ihtiyari bir başvuru yolu olarak düzenlenmiştir. HUAK m.1/2 ile “yabancılaşma unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının” çözümü amacıyla arabuluculuğa başvurulabileceği düzenlenmiştir.

Kamu düzenine ilişkin ve tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri hususlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar bakımından arabuluculuğa başvurulamaz⁴⁸. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri konular, tarafların sulh olabildikleri konular olarak değer-

⁴⁷ İbid 161

⁴⁸ Cenk Akil, ‘Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun Kapsamı’ in Emel Hanağası and Mustafa Göksu (eds) Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt I (Yetkin Yayıncılık 2014) 79-80; Alper Bulur, ‘6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve Uygulaması Hakkında Değerlendirmeler’ in Emel Hanağası and Mustafa Göksu (eds) Prof.Dr. Ramazan Arslan’a Armağan Cilt I (Yetkin Yayıncılık 2015) 500

lendirilebilir⁴⁹. Menfi tespit davasına konu uyuşmazlıklar da tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği hususlardan doğabilir ve taraflar bir borcun olmadığı hususunda serbestçe anlaşabilir. Bununla birlikte yukarıda da ifade edildiği üzere menfi tespit davasına konu olacak örneğin senedin tehditle alınması, senedin sahte olması sebebiyle böyle bir borcun bulunmadığı gibi talepler tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri tehdit, sahtelik iddiasına dayanan uyuşmazlıklardan da doğabilir. Yine tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri uyuşmazlıklara boşanma veya ayrılık davaları, nüfus kayıt düzeltme davaları, babalık davaları, kişilik hakları davaları, evlenmenin butlanı davaları örnek olarak gösterilebilir.

HUAK m.2/1-b ile arabuluculuk, “sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi” şeklinde tanımlanmıştır⁵⁰.

Arabuluculuk faaliyeti, bir yargılama faaliyeti olmayıp arabulucu, bağımsız ve tarafsız olarak arabuluculuk faaliyetini yerine getiren kişidir ve uyuşmazlık hakkında herhangi bir karar vermez. Zira arabulucu, hukuk kurallarını uygulayan bir hâkim veya hakem değildir⁵¹. Arabuluculuk sonucunda anlaşmaya varılıp varılamaması tamamıyla tarafların kontrolündedir. Buna göre arabuluculukta taraflar bir borcun varlığı veya yokluğu konusunda da anlaşma yapabilir.

Menfi tespit davası ile davacı, borçlu olmadığının tespiti talebini mahkemeye yöneltmektedir. Bu tespit talebi bir usuli talep olup, arabu-

⁴⁹ Seda Özümücü, Uzak Doğu’da Arabuluculuk Anlayışı ile Türk Hukuk Sisteminde Arabuluculuk Kurumuna Genel Bir Bakış (2nd edn, On İki Levha Yayıncılık 2013) 281

⁵⁰ Arabuluculuk tanımları için bkz. Süha Tanrıver, ‘Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk’ (2006) (64) TBB Dergisi 151, 165; Muhammet Özkes, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt III, (15th edn, On İki Levha Yayıncılık 2017) 2813

⁵¹ Levent Börü, ‘Alman Hukukunda Arabuluculuk’ (2021) Türk-Alman Çalışmaları Serisi-I Sosyal Bilimler Makaleleri 211, 212

luculukta tespit talebinin alacaklıya yöneltilmesi mümkün değildir⁵². Zira bu talebin muhatabı doğrudan mahkemedir. Bununla birlikte arabuluculukta başvuru, talebini arabulucuya değil; karşı tarafa yöneltilmektedir. Bu anlamda başvuru, karşı tarafa borçlu olmadığı tespit talebini ileri sürmesi değil, başvuru borçlu olmadığına karşı tarafça da kabul edilmesi yönünde bir teklif sunması söz konusu olacaktır ve tarafların bu yönde bir anlaşma yapabilmesi mümkündür.

Diğer yandan tespit davalarında verilen tespit hükmü (yargılama giderleri dışındaki) ilamlı icraya konu olamamakta, ilamlı icranın konusunu sadece eda içeren hükümler oluşturmaktadır. Zira eda davalarında davalı bir şeyi vermeye, yapmaya, yapmamaya mahkûm edilirken, tespit davaları ile taraflar arasındaki hukuki ilişkinin varlığı, yokluğu ya da bir senedin sahte olup olmadığı tespit edilir ve tespit ilamlarının ancak yargılama giderlerine ilişkin bölümü ilamlı takip konusu yapılabilir, tespit bölümü ise ilamlı takibe konu olamaz⁵³. Arabuluculuk sonucunda anlaşma belgesi için icra edilebilirlik şerhi alınması zorunlu değilse de, borçlunun borçlu olmadığı yönünde taraflar arasındaki anlaşma belgesine bağlı kalmayarak alacaklının takibe devam etmesi ihtimaline karşılık tarafların anlaşma belgesini serbestçe düzenleyebilmesi söz konusudur. Bu halde taraflar anlaşma belgesinde takibe devam edilmeyeceğini de pek tabii kararlaştırabilirler.

Menfi tespit taleplerinin usuli talepler olması ve ilamlı icraya konu olamayacağı gerekçelerine dayanarak arabuluculuğa konu olamayacağı düşünülse de bu talepler, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri hususlardan da doğabilir. Buna göre taraflar, uyuşmazlığın çözümü için ihtiyari olarak arabuluculuk yoluna başvurabilir. Başvuru, karşı taraftan bir tespit talep etmemekte, kendisinin böyle bir borcu bulunmadığı noktasında bir anlaşma sağlamak istemektedir. Başvurucunun senedin sahteliği veya senedin zorla alınması sebebiyle borçlu olunmadığına yönelik yapmış olduğu bir başvuru ise, bu hususlar tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklardan olmadığından arabuluculuğa elverişli değildir (HUAK m.1/2). Bu sebeple bu taleplere

⁵² Usuli talep için Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı* (2nd edn, Adalet 2007) 80, 81

⁵³ Talih Uyar, ‘İlama Aykırı Yapılan İcra Takiplerinin İptali’ (2014) (2) Ankara Barosu Dergisi 479, 479; Yargıtay 8 HD, 2661/2958, 17.04.2012 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> erişim tarihi 01 Aralık 2021

dayanan bir başvuru HUAK m.17/1-d uyarınca arabulucu tarafından sona erdirilmesi gerekir.

Tespit hükümlerinin ilamlı icraya konulamaması karşısında tarafların arabuluculuk anlaşma tutanağını takipten önce ileri sürülen menfi tespit talepleri bakımından “borçlu olunmadığının kabulü ve söz konusu alacağın takibe ya da bir davaya konu edilmeyeceği” şeklinde, takipten sonra ileri sürülen menfi tespit taleplerinin konu edildiği arabuluculuk anlaşma tutanağının “borçlu olunmadığının kabulü, devam eden takibe son verileceği ve bu alacağın bir başka takibe ya da davaya konu edilmeyeceği” şeklinde düzenlemesi ile anlaşma tutanağının icra edilebilirliği sağlanabilecektir.

Anlaşma tutanağında üzerinde anlaşmaya varılan husus, arabuluculuğa elverişli olsa bile icra edilebilir olmayabilir⁵⁴. İcra edilebilir olmama hususu tek başına uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişliliğini etkilemeyecektir. Zira arabuluculuk anlaşma tutanağına her zaman icra edilebilirlik şerhi alınması zorunlu değildir. Anlaşma tutanağının niteliğini belirlemek tarafların iradesinde olup taraflar anlaşma belgesini bir sözleşme olarak bırakabilecekleri gibi icra edilebilirlik şerhi almak suretiyle ilam niteliğinde belge haline de getirebilirler. Diğer yandan taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzalamış olduğu anlaşma tutanağı icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılmaktadır (HUAK m.18/4).

Arabulucu, arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında tarafları aydınlatır; tarafların anlaşması durumunda düzenlenecek olan anlaşma belgesinin icra edilebilirliği hususunda hangi durumlarda icra edilebilirlik şerhi verilmesi gerektiği ve şerhin sonucunda anlaşma tutanağının ilam niteliğinde belge haline gelebilmesinin şartlarını ve diğer hukuki sonuçlarını açıklamakla yükümlüdür (HUAK m.11, HUAK Yönetmelik m.13/2). Anlaşma tutanağının düzenlenmesi tarafların iradesinde olsa da bu anlamda arabulucu, icra edilebilirliğin şartları hususunda tarafları aydınlatmakla yükümlüdür. Bu noktada arabulucunun hatırlatmasına rağmen taraflar sadece “borçlu olunmadığının kabulü” yönünde bir tutanak düzenlemek suretiyle arabuluculuğu sonlandırmak isteyebilir.

⁵⁴ Sema Taşpınar Ayvaz, ‘Ticari Davalardan İtirazın İptali Davası ve Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk’ I.Ticaret Hukuku Kongresi, Online 18-19-20 Şubat 2021, Tüketici Hukuku Enstitüsü/Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi/Hukuk Eğitim Tebliği Özetleri (Aristo Yayınları 2021)

Arabuluculuk sonucunda tarafların katılımı ile aralarındaki uyuşmazlığın giderilmesi amaçlanır ve tarafların kendi iradeleri ile düzenlemiş olduğu anlaşma tutanağına uyması beklenir. Bu şekilde düzenlenen bir tutanak için alacaklının takibe devam etmemesine veya takibini sonlandırmasına ilişkin bir eda içermediğinden icra edilebilirlik şerhi alınması mümkün değildir. Kaldı ki icra edilebilirlik şerhi alınarak ilam niteliği haline gelen anlaşma tutanağının maddi anlamda kesin hüküm gücü bulunmamakta olup anlaşma tutanağının ilam niteliğinde belge sayılması yalnızca ilamlı icraya konu olabilmesini sağlayacaktır⁵⁵.

Arabuluculuk sonucunda üzerinde anlaşılan hususlarda dava açılmaz (HUAK m.18/5) ise de bu husus her somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmelidir⁵⁶. Zira “borçlu olunmadığının kabulüne” ilişkin bir anlaşma tutanağı icra edilebilir olmadığından alacaklının takibe devam etmesi bu tutanakla engellenemeyeceğinden sadece borçlu olunmadığı yönünde bir anlaşma düzenlense de dava açılabilir. Bu halde sadece “borçlu olunmadığının kabulü” yönünde düzenlenen gerek taraflar, vekilleri ve arabulucu tarafından imzalanan ve ilam niteliğinde belge olan arabuluculuk tutanağı gerekse de icra edilebilirlik şerhi alınamayan arabuluculuk tutanağı ile alacaklının takip yapması veya takibe devam etmesi engellenemeyeceğinden borçlunun menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunmaktadır. Zira icra edilebilirlik şerhi alınamayan veya kanun gereği alınmasına gerek olmayan bir anlaşma tutanağı maddi anlamda kesin hüküm gücünden yoksun olup alacaklının takibe devam etmesini önleyebilecek niteliği haiz değildir.

SONUÇ

HUAK ile kural olarak ihtiyari bir başvuru yolu olarak bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan arabuluculuk, İşMK m.3, TTK m.5/A ve TKHK m.73/A hükümleri ile genel dava şartları yanında özel ve istisnai bir nitelik taşıyan dava şartı olarak düzenlenmiştir. Doktrinde ihtiyari bir başvuru yolu olan arabuluculuğun dava şartı olarak zorunlu hale getirilmesi eleştirilmekle birlikte tartışmalar esasen hükümlerin hangi uyuşmazlıklar bakımından uygulanacağı noktasına yönelmiştir.

⁵⁵ Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı (2nd edn, Adalet 2013) 954; Süha Tanrıver, Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk (2nd edn, Yetkin 2022) 136

⁵⁶ Zira her ne kadar anlaşılan hususlarda dava açma yasağı söz konusu olsa da arabuluculuk anlaşma tutanaklarının irade bozukluğu hallerinin varlığı sebebiyle iptal edilebileceği de unutulmamalıdır

Bu anlamda hali hazırda özellikle ticari dava mahiyetinde bir menfi tespit davası bakımından TTK m.5/A'nın uygulanıp uygulanamayacağı doktrin tarafından tartışılmakta ve çeşitli yargı kararları verilmektedir. Arabuluculuğu dava şartı olarak düzenleyen kanuni düzenlemelere baktığında iş uyuşmazlıklarında ve ticari uyuşmazlıklarda hükümlerin lafzından yalnız eda davalarının bu kapsamda olduğu anlaşılmaktadır. Her iki hükümden farklı olarak bir tüketici uyuşmazlığı bakımından eda davasının yanı sıra bir tespit davası açılmak istendiğinde arabuluculuğa başvurunun dava şartı olduğu TKHK m.73/A uyarınca söylenebilecektir.

Menfi tespit talepleri, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklardan da doğabilecek olup HUAK m.1/2 uyarınca ihtiyari arabuluculuğa konu olabilecektir. Borçlu olunmadığının kabulü yönündeki anlaşma belgesinin ilamlı icraya konu olamayacağına ilişkin görüşler karşısında anlaşma tutanağının takip yapılmayacağına veya başlatılan takibin sonlandırılacağına ve söz konusu taleplerin bir başka takibe ya da davaya konu edilemeyeceğine şeklinde düzenlenmesi halinde anlaşma belgesinin icra edilebilirliği söz konusu olacaktır.

Açıklanan nedenlerle menfi tespit davası İşMK m.3 ve TTK m.5/A hükümleri lafzen dikkate alındığında dava şartı arabuluculuğa konu olamazken, TKHK m.73/A hükmü uyarınca tüketici mahkemesinde görülecek olan ve tüketici uyuşmazlığından kaynaklanan menfi tespit davası, dava şartı olan arabuluculuğa tabi olacaktır. Yine taraflar üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri menfi tespit talepleri bakımından HUAK m.1/2 uyarınca ihtiyari olarak arabuluculuk yoluna başvurabilecektir.

Kanaatimizce kanun koyucunun amacı dikkate alınarak yapılacak bir kanuni değişiklik ile bu yöndeki tartışmaları sona erdirebilmek için TTK m.5/A ve İşMK m.3 hükümleri yeniden kaleme alınarak dava şartı kapsamının belirlenmesinde “dava konusu” kavramından ziyade “uyuşmazlık” kavramı esas alınmalıdır. Böylelikle menfi tespit davalarına ilişkin uyuşmazlıklar dava şartı arabuluculuk kapsamına dâhil edilebilecektir.

KAYNAKÇA

Akil C, ‘Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun Kapsamı’ Hanağası E, Göksu M (eds) Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt I (Yetkin Yayıncılık 2014)

Akil C, ‘Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuğun Usul ve Tazim Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi’ (2021) (1) Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi 97-140

Akil C, ‘Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Hakkında Usul Hukuku Bakımından Bazı Değerlendirmeler’ (2020) 11(41) TAAD 307-324

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S and Hanağası E, İcra ve İflas Hukuku (7th edn, Yetkin Yayıncılık 2021)

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S and Hanağası E, Medeni Usul Hukuku (7th edn, Yetkin Yayıncılık 2021)

Atalı M and Erdoğan E, ‘Türk Ticaret Kanunu’nun 5/A Maddesi Çerçevesinde Menfi Tespit Davaları Sorunu’ (2020) 5(1) ÇÜHFD 205-221

Atalı M, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt III (15th edn, On İki Levha Yayıncılık 2017)

Ayhan R, Çağlar H and Özdamar M, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar (13th edn, Yetkin Yayıncılık 2020)

Börü L and Koçyiğit İ, Ticari Dava (2nd edn, Adalet Yayıncılık 2021)

Börü L, ‘Alman Hukukunda Arabuluculuk’ (2021) Türk-Alman Çalışmaları Serisi-I Sosyal Bilimler Makaleleri 211-228

Börü L, ‘Dava Konusu Kavramı ve Teoriler’ (2012) XXVIII(2) BATİDER 257-292

Budak AC, ‘Ticari Davalarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk’ (2019) 15(42) Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 25-40

Bulur A, ‘6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve Uygulaması Hakkında Değerlendirmeler’ in Hanağası E and Göksu M (eds) Prof.Dr. Ramazan Arslan’a Armağan Cilt I (Yetkin Yayıncılık 2015)

Büyük EI, ‘Karar İncelemesi: Ticari Dava Niteliğindeki İtirazın İptali Davasının Dava Şartı Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığına İlişkin Uyuşmazlığın Giderilmesine Yönelik Yargıtay 23. Hukuk Dairesi Kararının Değerlendirilmesi’ 2021 27 (1) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 777-797

Çiçek M, İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2019)

Erişir E, ‘Tüketici Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Kapsamının Belirlenmesindeki Güçlüklerin Ortaya Çıkardığı Bazı Mese-

leler’ in Yeşilırmak A and Bozkurt Gümrükçüoğlu Y (eds) Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu (İbn Haldun Üniversitesi Yayınları 2020)

Ermenek İ and Azaklı Arslan B, ‘İcra İflas Hukuku Açısından Ticari Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu (TTK m.5/A)’ (2020) (148) TBB Dergisi 135-196

Görgün Ş, Börü L and Kodakoğlu M, *Medeni Usul Hukuku* (10th edn, Yetkin Yayıncılık 2021)

Kar B, İş Yargılaması Usulü (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2018)

Koçyiğit İ and Bulur A, Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk (Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı Yayını 2019)

Kurt Konca N, ‘Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk’ (2018) (225) Seta Perspektif 1-6

Kuru B and Budak AC, Tespit Davaları (2nd edn, On İki Levha Yayıncılık 2010)

Kuru B, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı (2nd edn, Adalet 2013)

Kuru B, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2003)

Muşul T, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları (2nd edn, Adalet Yayıncılık 2016)

Mutlay FB, ‘İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk’ in Centel T (ed) İş Hukukunda Genç Yaklaşımları III (On İki Levha Yayıncılık 2018)

Özbek MS, Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (5th edn, Yetkin Yayıncılık 2022)

Özekes M and Çiftçi P, ‘Menfi Tespit Davalarını Zorunlu Arabuluculuğa Dâhil Saymanın Gereksizliği Üzerine (İstanbul BAM Kararları Örneğinden Bir Bakış)’ (2020) (148) TBB Dergisi 101-134

Özekes M, ‘Zorunlu Arabuluculuğu Hak Arama Özgürlüğü ve Arabuluculuk İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi “Zorunlu Arabuluculuğa Eleştirel Bir Yaklaşım” in Erdoğan E (ed) Arabuluculuğun Geliştirilmesi Uluslararası Sempozyumu (Pozitif Yayıncılık 2019)

Özekes M, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt III, (15th edn, On İki Levha Yayıncılık 2017)

Özmumcu S, Uzak Doğu'da Arabuluculuk Anlayışı ile Türk Hukuk Sisteminde Arabuluculuk Kurumuna Genel Bir Bakış (2nd edn, On İki Levha Yayıncılık 2013)

Pekcanıtez H, Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku Cilt II (15th edn, On İki Levha Yayıncılık 2017)

Pekcanıtez H, 'Yargıtay Yönünden Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Değerlendirilmesi' 2019 (144) TBB Dergisi 383-420

Selçuk S, 'Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dava Şartı' (2020) 8(16) ABÜHFD, 1173-1213

Tanrıver S, Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı (2nd edn, Adalet Yayıncılık 2007)

Tanrıver S, 'Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler' (2020) (147) TBB Dergisi 111-142

Tanrıver S, 'Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk' (2006) (64) TBB Dergisi 151-178

Tanrıver S, Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk (2nd edn, Yetkin 2022)

Taşpınar Ayvaz S, 'Ticari Davalardan İtirazın İptali Davası ve Menfi Tespit Davasında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk' I.Ticaret Hukuku Kongresi, Online 18-19-20 Şubat 2021, Tüketici Hukuku Enstitüsü/Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi/Hukuk Eğitim Tebliğ Özetleri (Aristo Yayınları 2021)

Toraman B, 'Takip Hukukuna Özgü Bazı Davaların Dava Şartı Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığı Sorunu' 2020 5(1) ÇÜHFD 3141-3170

Türk A, Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2006)

Uyar T, 'İlama Aykırı Yapılan İcra Takiplerinin İptali' (2014) (2) Ankara Barosu Dergisi 479-488

Yılmaz E, Islah (5th edn, Yetkin Yayıncılık 2021)

Yılmaz E, İcra ve İflas Kanunu Şerhi (1st edn, Yetkin Yayıncılık 2016)

MENFİ TESPİT DAVALARININ ARABULUCULUĞA KONU OLABİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

- ✓ Levent BÖRÜ, (Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye)
- ✓ Emine BİLGİÇ EROĞLU (Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye)

Medeni Usul ve İcra - İflas Hukuku Dergisi

Yıl: 2022 Cilt: 18 Sayı: 51 Sayfa Aralığı: 69 - 92 Metin Dili: Türkçe İndeks Tarihi: 20-06-2022

Türkçe İngilizce

MENFİ TESPİT DAVALARININ ARABULUCULUĞA KONU OLABİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Öz:

Türk hukukunda ihtiyari yöntem olan arabuluculuk, çeşitli kanunlarda bazı davalar bakımından dava şartı kabul edilmiştir. Çalışmada menfi tespit davasının hukuki niteliği incelenmiş, sonrasında menfi tespit davasının İş Mahkemeleri Kanunu m.3, Türk Ticaret Kanunu m.5/A, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.73/A hükümleri uyarınca dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığı değerlendirilmiştir. Son olarak menfi tespit davasının ihtiyari arabuluculuğa konu olabilmesi tartışılmıştır.

Medenî Usûl ve İcra - İflâs Hukuku Dergisi

ISSN: 1306-1224
EISSN: 2149-5215

[Web](#)

Editör: Ramazan Çakmakçı

Yayın Formatı: Basılı ve Elektronik

Yayına Başladığı Yıl: 2005

Yıllık Yayın Sayısı: 3

Yayın Yapması Gereken Aylar: Mayıs, Ağustos, Aralık

Konu Alanları: **Hukuk**

Yayıncı: Belgin Gerçek

Yayın Dili: Türkçe, İngilizce

Dizinlendiği Yıllar: 2009 - 2023 (Sosyal)

Konu Kategorisi: Sosyal > Sosyal

Makale Sayısı

164

Atıf Sayısı

233

Kendine Atıf Sayısı

47

Atıf Alan Makale Sayısı

86

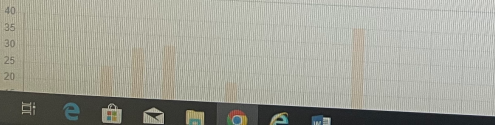
Atıf Ortalaması

1,42

Kendine Atıf Oranı

%20,17

Makale & Atıf Sayısı

Makale Türleri

